

SAYISAL ÇÖZÜMLEME

Yrd. Doç. Dr. Adnan SONDAŞ

asondas@kocaeli.edu.tr

0262-303 22 58

SAYISAL ÇÖZÜMLEME

1. Hafta

SAYISAL ANALİZE GİRİŞ

AMAÇ

- ❑ Mühendislik problemlerinin çözüm aşamasında kullanılan sayısal analiz yöntemlerinin **algoritmik olarak çözümünü** ve bu çözümlerin **MATLAB** programı ile bilgisayar ortamında gerçekleştirilmesine ilişkin temel yeterlikleri kazandırmaktır.

Sayısal Analiz Nedir?

❑ Sayısal Analiz

- *Nümerik Analiz* (*Numeric Analysis*)
- *Sayısal Çözümleme*
- *Mühendislikte Sayısal Yöntemler*
olarak ta bilinir.

❑ Genel olarak sayısal analiz;

- Matematiksel (analitik) yöntemlere karşı *tekrarlı* (*temel aritmetik*) işlemler ile sonuca ulaşılan alternatif bir yöntemdir.
- **Örnek:**
  - ❑ Analitik hesaplama: $5 \times 4 = 20$
  - ❑ Bilgisayarlı hesaplama (tekrarlı yapı): $5 \times 4 = 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20$

Sayısal Analizin Amacı

- ❑ Matematiksel hesaplamaları ve problemleri **tekrarlı (aritmetik) işlemler ile bilgisayarlar (programlar) aracılığı ile çözmektir.**
- ❑ Belirli bir sıra ve sayıdaki işlemler, bilgisayar programları aracılığı ile çözülür.
- ❑ Özellikle, yüksek dereceli integral, türev ya da çok bilinmeyenli denklemler gibi analitik olarak çözümleri çok zor ya da imkansız olan problemleri, istenilen hassasiyette (**hata oranları içerisinde**) çözmektir.

Sayısal Analizde Temel Kavramlar

- ❑ Rasyonel, irrasyonel vb. sayı kavramı yerine sonlu basamak ile ifade edilen sayılar vardır.
  - π gibi sayılar **bilgisayar kelime uzunluğuna** bağlı olarak ilgili basamak sayısına kadar yuvarlatılarak hesaplama gerçekleştirilir.
- ❑ Sonsuz şeklinde bir ifade yoktur.
- ❑ Bir problemin bağımsız değişken ve parametrelere bağlı genel çözümünü değil, verilen değerler için çözümünü verir.
- ❑ Çözümün kesinliği ile değil, istenilen hassasiyette (**verilen sınırlar içerisinde**) yaklaşık çözümler ile uğraşır.

Neden Sayısal Analiz?

- ❑ Sayısal analiz yöntemleri güçlü ve esnek problem çözme araçlarıdır.
- ❑ Platform ve programlama dili bağımsız olarak uygulanabilir. Ayrıca hazır paket programlar şeklinde örnekleri de mevcuttur. Programlama becerisini geliştirir.
- ❑ Matematiksel bilgi, yetenek ve anlayışınızı geliştirir.
- ❑ Birçok problemin çözümü sayısal analiz yöntemleri olmadan oldukça zor ya da mümkün değildir.

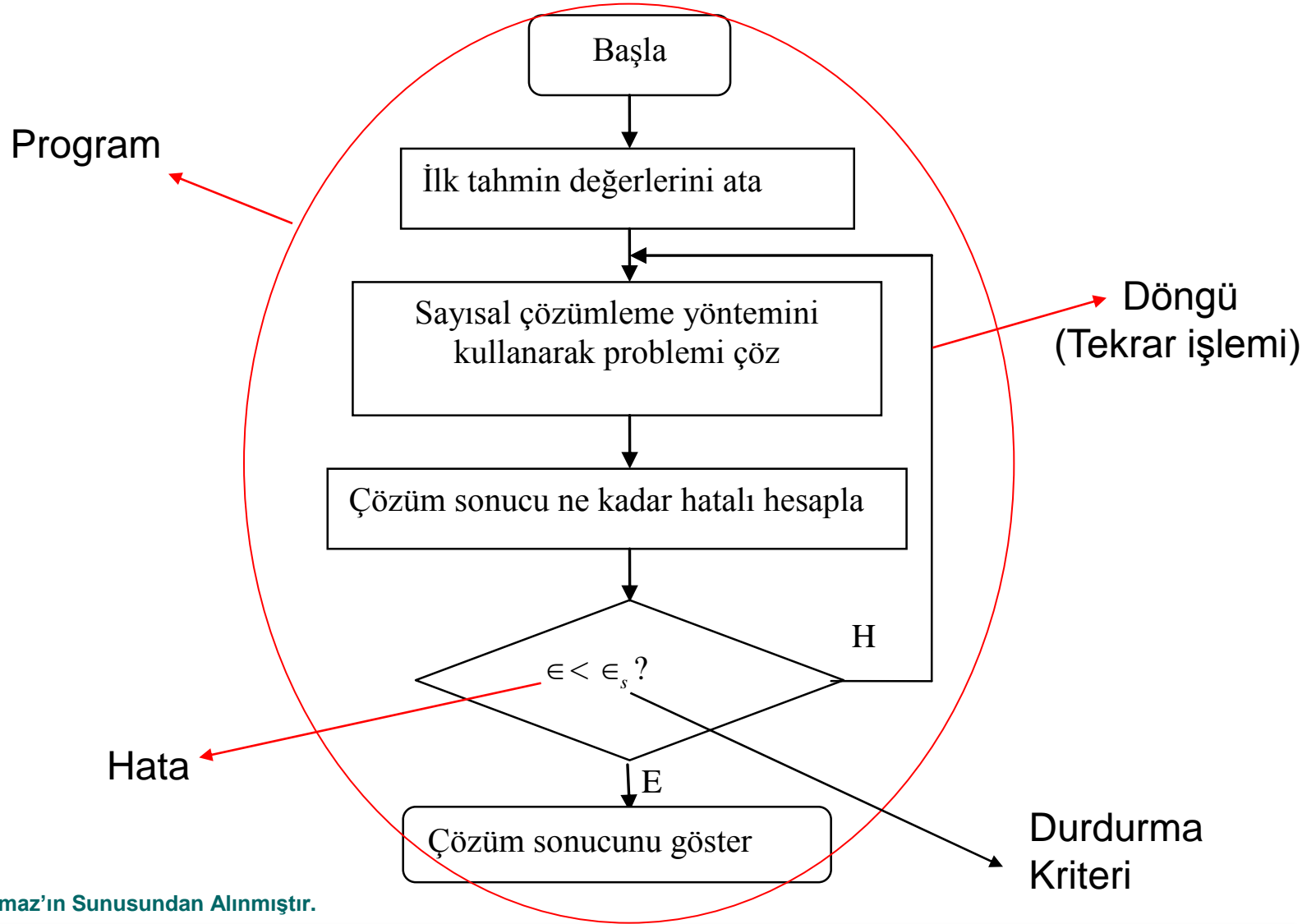
Sayısal Analiz Nerelerde Kullanılabilir?

Çok geniş bir kullanım alanına sahiptir:

- ☐ Sayısal işaret işleme,
- ☐ Bilgisayarlı ve sayısal görüntü işleme,
- ☐ Bilgisayarlı sayısal kontrol,
- ☐ Bilgisayar destekli tasarım ve analiz,

Tüm Sayısal Analiz Yöntemlerinde İzlenilecek Genel Yol

Serhat Yılmaz'ın Sunusundan Alınmıştır.

Sayısal Analiz Dersinde Neler Göreceğiz

1. Sayısal Analize Giriş
2. Sayısal Analiz İçin Gerekli MATLAB İşlemleri
  - ☐ Temel MATLAB işlemleri
  - ☐ Dizi (vektör) işlemleri
  - ☐ Grafik Çizimleri
3. Sayısal Hesaplamalarda Hata Kavramı ve Analizi
4. Lineer Denklem Sistemlerinin Çözümü
  - ☐ Cramer yöntemi
  - ☐ Gauss yöntemi
  - ☐ LU ayrıştırma yöntemi
5. Lineer Olmayan Denklem Sistemlerinin Çözümü
  - ☐ Bisection (yarılama) metodu,
  - ☐ Regula falsi metodu,
  - ☐ Newton-Raphson metodu,
  - ☐ Secant metodu

Sayısal Analiz Dersinde Neler Göreceğiz

6. Ara Değer Bulma Yöntemleri

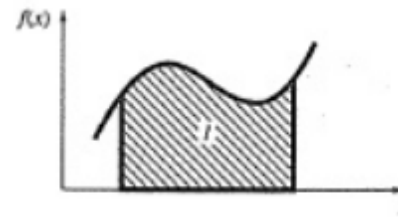
- ☐ Lagrange polinom interpolasyonu
- ☐ Newton-farklar bölümü yöntemi,
- ☐ Kübik-spline interpolasyonu
- ☐ Ekstrapolasyon

7. Sayısal Türev

- ☐ İleri sonlu farklar yöntemi
- ☐ Geriye sonlu farklar yöntemi,
- ☐ Merkezi sonlu farklar yöntemi,

8. Sayısal İntegral

- ☐ Trapez (yamuklar) yöntemi,
- ☐ Simpson yöntemi,

Sayısal Analiz Dersinde Neler Göreceğiz

9. Eğri Uydurma

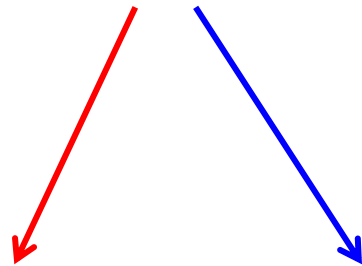
- ☐ En küçük kareler metodu ile doğrusal eğri uydurma
- ☐ Genelleştirilmiş eğri uydurma
- ☐ Doğrusal olmayan eğri uydurma

10. Diferansiyel Denklemlerin Çözümü

- ☐ Taylor seri açılımı
- ☐ Euler yöntemi
- ☐ Runge-Kutta yöntemi

DEĞERLENDİRME

Başarı Notu=Yarıyıl içi (%50)+Yarıyıl Sonu Sınavı (%50)

Vize (%70) + Diğer (%30)

KAYNAKLAR

❖ Temel Kaynaklar

- Ders Notları – Sunular

❖ Diğer Kaynaklar

- Steven C. Chapra, Raymond P. Canale (Çev. H. Heperkan ve U. Kesgin), “*Yazılım ve Programlama Uygulamalarıyla Mühendisler İçin Sayısal Yöntemler*”, Literatür Yayıncılık.
- Serhat YILMAZ, “*Bilgisayar İle Sayısal Çözümleme*”, Kocaeli Üniv. Yayınları, No:168, Kocaeli, 2005.
- İlyas ÇANKAYA, Devrim AKGÜN, Sezgin KAÇAR “*Mühendislik Uygulamaları İçin MATLAB*”,Seçkin Yayıncılık
- İrfan Karagöz, “*Sayısal Analiz ve Mühendislik Uygulamaları*”, VİPAŞ Yayınevi, 2001.
- Cüneyt Bayılmış, Sayısal Analiz Ders Notları, Sakarya Üniversitesi
- Mehmet Yıldırım, “*Sayısal Analiz Ders Notları*”, Kocaeli Üniversitesi